

КАЖУТЬ, ЩО СВІТ — ПЛАСКИЙ І ЛЕЖИТЬ НА СПИНАХ
чотирьох слонів, які, своєю чергою, стоять на спині веле-
тенської черепахи.

Кажуть, що ці слони такі величезні, що мають кістки
з каменю і заліза, а нерви — з золота, для покращення сиг-
налу на довгих дистанціях*.

Кажуть, що колись у давнину п'ятий слон з галасом
і ревом пролетів крізь атмосферу тоді молодого світу і геп-
нувся на землю з такою силою, що розділилися континен-
ти і здійнялися гори.

Ніхто, правду кажучи, не бачив на власні очі, як він
гепнувся, що ставить цікаве філософське питання: коли
мільйони тонн розлюченої слонятини каменем падають
з неба, але ніхто цього не чує, чи можна — філософськи
кажучи — стверджувати, що вона видає звуки?

А якщо ніхто не бачить, як гепнувся слон, то чи дійсно
він гепнувся?

Іншими словами, чи це не просто дитяча оповідка, яка
колись мала пояснювати цікаві природні феномени?

* Не з мертвого каменю і заліза, як ми їх знаємо сьогодні, а з живого
каменю і заліза. Іноми мають дуже вибагливу мінеральну міфологію. —
Тут і далі прим. авт.

Що стосується гномів, яким належить ця легенда і чий копальні сягають значно глибше, ніж копальні всіх інших рас, то вони кажуть, що в ній є зерно істини.

Погожим днем, високо з Вівцескель можна було окинути поглядом всі долини вниз. Посеред літа спостерігач міг порухувати стовпи пилуки, які здіймали череди волів; воли брели зі швидкістю не більше двох миль на годину; кожна пара тягла за собою по два вози з чотирма тоннами кожен. Такі перевезення доправляли повільно, але, коли вже доправляли, то багато. До міст на узбережжі Округлого моря воли перевозили сировину, а подеколи ще людей, які вирушили у світ на пошуки щастя і, може, жменьки діамантів.

В гори вони привозили готові товари, рідкісні заокенські цікавинки і людей, які дістали мудрості і шрамів.

Між караванами зазвичай пролягав день дороги. Вони перетворювали ландшафт на розгорнуту машину часу. Якщо погода стояла ясна, можна було побачити минулий вівторок.

Далеко в небі виблискували геліографи; це колони переблимувалися повідомленнями — про бандитів на шляху, про вантажі і ту найкращу таверну, де подавали подвійне яйце, потрійну картоплю і стейк, більший за тарілку під ним.

З возами подорожувало багато люду. Це було дешево, швидше, ніж пішки, і давало змогу дістатися місця призначення.

Дехто їхав задурно.

Один із візників мав клопіт зі своєю запряжкою. Вони були якісь полохливі. Це було б нормально в горах, де

бозна-які дикі тварини могли сприйняти волів за дорожній ланч, але тут найнебезпечнішим хижакком була капуста.

За спиною у візника, у вузькому просторі поміж лісоматеріалу, щось спало.

Стояв звичайний день в Анк-Морпорку...

Сержант Колон балансував на хиткій драбині наприкінці Латунного мосту, чи не найшвавшої транспортної артерії міста. Однією рукою він чіплявся за високу жердину з коробкою на вершечку, а іншою тримав саморобну книжку з картинками перед шпариною на боці коробки.

— А це *інший* різновид воза, — сказав він. — Ясно?

— Т'к, — відповів тихий голосок зсередини коробки.

— До-обренько, — Колон, вочевидь, лишився задоволений відповіддю. Він кинув книгу і показав пальцем вздовж мосту.

— Отже, бачиш ці дві позначки, намальовані на бруківці?

— Т'к.

— І вони позначають...

— Якщо-віз-проїжджа-від-'ного-до'ншого-менш-як-за-хвилину-т'він-їде-зашвидко, — проторохтів голосок.

— Молодець. І тоді ти?..

— Малою м'люнок.

— На якому буде видно?..

— Обличчя-в'дія-чи-номери-воза.

— А якщо це ніч, тоді?..

— В'імкну-с'ламандру-щоб-підсвітити...

— Молодець, Родні. І щодня хтось з нас забиратиме твої малюнки. Маєш все, що потрібно?

— Так.

— Що це таке, сержанте?

Колон подивився вниз у дуже велике, брунатне, задержте до нього обличчя, і всміхнувся.

— Добрий вечір, Весю, — Колон вже злізав, важко повисаючи на щаблях драбини. — До ваших послуг, пане Дерев'янський: сучасна міська інфраструктура. Варта нового міле... міле... міленіюму.

— Ну не знаю, Фреде, — Все Дерев'янський критично оглянув штукенцію. — Мені здається, міленіюм вартий куди більшого...

— Та не «варта чогось», а «Міська варта», Весю!

— А, точно.

— Як хтось тут зашвидко проїде — лорд Ветінарі вже зранку отримає його портрет. Іконографи не брешуть, Весю.

— Чиста правда, Фреде, — бо затупі.

— Розумієш, його світлість втомився від возів, що перевищують швидкість на мосту, тож попросив нас дати з цим раду. Я тепер Транспортний Голова, раптом ти не в курсі.

— Це добре, Фреде?

— Ну звісно, що добре! — палко вигукнув сержант Колон. — Тепер від мене залежить, чи не заб'ються... ем... артерії нашого міста, що призведе до повної зупинки торгівлі і загальної руїни. Найключовіша посада, можна сказати.

— І ти працюєш сам, так?

— Ну, здебільшого. Здебільшого. Звісно, капрал Ноббс та хлопці допомагають.

Все Дерев'янський почухав носа.

— От про щось схоже я б і хотів з тобою переговорити, Фреде, — сказав він.

— Без проблем, Весю.

— Я знайшов у себе під рестораном щось дуже дивне, Фреде.

Сержант Колон завернув за ріг слідом за здорованем. Фред зазвичай полюбляв товариство Веся, бо поруч із ним скидався на стрункого. Все Дерев'янський був з тих людей, яких заносять до атласів зоряного неба, бо вони впливають на орбіту дрібних планет. Брук у нього під ногами йшов тріщинами.

В одному тілі він поєднував найкращого кухаря і найпожадливішого їдця Анк-Морпорка — і ще багато вільного місця лишалося; такі люди зазвичай бувають послані на землю з картоплянопоревих небес. Сержант Колон не пригадував справжнього імені Веся; його прізвисько було на правду народне, адже, хто би не перестрів цього велета на вулиці, ніхто не вірив, що це *все* — Дерев'янський.

На Брод-Вей стояв великий віз. Решта руху загальмувала, намагаючись його обминути.

— Опівдні до мене доставляють м'ясо, Фреде, і ось коли візник вийшов... — Все Дерев'янський тицьнув у чималу трикутну конструкцію, яку хтось почепив на колесо воза. Це був якийсь пристрій з дуба і сталі, неохайно пофарбований в жовте.

Фред обережно постукав по штукенції пальцем.

— Ок, тепер я розумію, у чому твоя проблема, — сказав він. — Отже, як довго твій візник був усередині?

— Як сказати. Я нагодував його обідом...

— А в тебе дуже смачні обіди, Весю, я завжди кажу. Яка сьогодні була страва дня?

— Крайний стейк у сметанному соусі з куляшем, а на десерт — проказова меренга, — відповів Все Дерев'янський.

На мить запала тиша — обидва уявляли собі цей бенкет. Фред Колон зітхнув.

— Куляш з маслом?

— Не ображай мене — чи ти справді думаєш, що я би про нього забув?

— За таким обідом можна довгенько просидіти, — зауважив Фред. — Халепа в тому, Весю, що патриції дуже злоститься на вози, які стоять на вулиці довше десяти хвилин. Як на нього, це щось на кшталт злочину.

— З'їсти один з моїх обідів за десять хвилин — це не злочин, Фреде, це трагедія, — відказав Вєсь. — Тут пише «Міська варта — 15\$ за зняття». Це виторг за кілька днів, Фреде.

— Річ у тім, — відказав Фред Колон, — що це ж усе в документах, розумієш? Я не можу отак взяти і їх викинути. Якби ж то я міг. Усі ті талони пришпилені в моєму кабінеті. Якби я був головою Варти, тоді звісно... але в мене руки зв'язані, розумієш...

Двоє чоловіків стояли трохи на відстані один від одного, обидва тримали руки в кишенях і на позір не звертали уваги на співрозмовника. Сержант Колон заходився на свистувати собі під ніс.

— Я дещо чув, — обережно зауважив Все. — Люди гадають, що офіціанти не мають вух.

— Я багато що чую, Весю, — відказав Колон, брязкаючи дрібними монетками в кишені.

Обидва ще трохи пороздивлялися небо.

— Може так статися, що в мене лишилося трохи медового морозива зі вчора...

Сержант Колон перевів погляд з неба на віз.

— Дивіться, пане Дерев'янський, — зі щирим здивуванням вигукнув він. — Якийсь повний кретин почепив вам на колесо якийсь затискач! Ну, ми скоро це *владнаємо*.

Колон витяг з-за пояса пару круглих, пофарбованих у біле лопаток і посигналив до семафорної вежі на штабі Варти, що визирала з-за даху старої лимонадної фабрики. Дочекавшись відповіді від гаргуйлі на посту, Колон хвацько і натхненно зобразив людину з задубілими руками, що грає дві партії в настільний теніс одночасно.

— Команда надійде вже незабаром — он, дивись...

Трохи далі дорогою пара тролів старанно затискали колесо воза з сіном. За хвилину чи дві один із них кинув погляд на штаб Варти, штурхонував свого колегу, видобув свої лопатки і, з меншим ентузіазмом, ніж сержант Колон до нього, але і собі відправив сигнал. Коли відповідь надійшла, тролі роззирнулися, помітили Колона і вайлувати рушили в його бік.

— Та-да! — гордовито виголосив Колон.

— Неймовірно, всі ці нові технології, — Все Дерев'янський був у захваті. — А вони ж були звідси ярдів за сорок, чи то пак п'ятдесят?

— Саме так, Весю. За старих часів мені довелося б свистіти. А тепер вони вже знають, що це я їх викликав.

— А інакше довелося б їм подивитися у твоєму напрямку, — докинув Дерев'янський.

— Ну, так, — Колон гостро усвідомив, що це аж ніяк не найяскравіший промінець на світанку нової ери комунікацій. — Звісно, все відпрацювало б так само, якби вони були за кілька вулиць звідси. Ба більше, навіть на іншому боці міста. А якби я наказав гаргуйлі, як це в нас кажуть,